

بسم الله الرحمن الرحيم

آسیب شناسی تضعیف باورهای دینی با محوریت مهدویت

استاد راهنما:

سرکار خانم فرشته امینی

پژوهشگران:

الهام عبدی سرینی - سارا بصیری - زهرا محمدی - پریسا لطفی

حوزه علمیه امام خامنه ای (حفظه الله)

چکیده

انسان به خاطر فطرت خداجوی خود همواره در پی پرستش معبودی والا بوده که بتواند مأمن و تکیه گاهی برای خود داشته باشد در پی این اعتقاد طبیعتاً خود را نیازمند الگویی می داند که بتواند او را به معبودش نزدیک گرداند این دو اعتقاد سبب گشته اند که بشر همواره در پی معبودی باشد که او را به مدینه فاضله برساند و دنیای آرمانی برای نوع بشر فراهم آورد. اعتقاد به منجی و نجات بخش هرچند در قالب اسم های گوناگون و تعبیر مختلف، در بین تمام بشر وجود دارد و این باور در ادیان توحیدی یهود – مسیح و اسلام رنگ و بوی جدی تری به خود گرفته است. اعتقاد به منجی و تلاش برای ظهورش خوشامد همه ی اقشار نبوده و ظالمان و کج اندیشان همواره در پی تضعیف و انحراف این باور بودند که گاه عواملی در خود افراد گاه در محیط و شرایط زندگی آنها فراهم کننده انحراف این باور مقدس بوده است و در حال حاضر با برداشته شدن موانع تبلیغ و تبدیل شدن دنیا به یک دهکده جهانی می توان ضمن آسیب شناسی و اجرای کرسی های مهدی اندیشی و مهدویت و روش ساختن چهره ی حقیقی منجی این امید و اعتقاد را در نسل بشر بخصوص مسلمانان تقویت کرد.

کلید واژه: باور دینی، مهدویت، موعود، ادیان توحیدی، آسیب شناسی، تضعیف.

دین و باورهای دینی عامل محرک بشر در طول دوران ها بوده است و یکی از باورهای مشترک اعتقاد به ظهور منجی و موعودی است که هر کدام از ادیان آن را از نسل و شریعت خود می دانند باوری که از آن در اسلام به عنوان مهدویت یاد می شود در طول قرون متمادی دستخوش تحریفاتی شده است که باعث تضعیف آن گشته است ظهور مدعیان دروغین و پیش بینی های افراد ناآگاه و سودجو سبب گشته که این باور دیگر آنچنان شایسته آن است مورد پذیرش واقع شود.

نویسندگان بسیاری سعی در نوشتن تألیفاتی در این باب داشته اند از جمله خصوصیات منجی در ادیان مختلف گفتار اسلام و بزرگان شیعه و اهل سنت در مورد امام زمان علیه السلام ظهور فرق مرتبط با باور مهدویت و ... را نگاشته اند که در برابر آن افکار منحرف هم کتاب های در رد و مقابله با این باور نوشته اند.

تمام مواردی که ذکر شد ما را به آن داشته که به بررسی کلیات و مفاهیم مرتبط با موضوع و باور مهدویت در ادیان توحیدی بررسی عوامل آسیب زا و تضعیف کننده ی باور و ارائه راهکارهایی برای احیای آن پردازیم. ضرورت طرح چنین مسأله ای برای روشن سازی چهره ی واقعی موعود برای نسل امروز کاملاً احساس می شود. چرا که آنچه که به دروغ از آن به عنوان نجات بخش نسل امروز بشر معرفی می شود چیزی جز یأس و ناامیدی و ترس از ترس از آخرالزمان را در پی ندارد امید آنکه بتوانیم هرچند مختصر این وظیفه را به انجام برسانیم و گامی هرچند کوتاه را در این راه بپیمائیم.

فصل اول: کلیات و مفاهیم

۱-۱- کلیات	۲
۱-۱-۱- عنوان تحقیق	۲
۱-۱-۲- بیان و توضیح مسأله	۲
۱-۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش	۲
۱-۱-۴- پیشینه پژوهش	۳
۱-۱-۵- سؤال اصلی	۳
۱-۱-۶- سؤالات فرعی	۳
۱-۱-۷- فرضیه های تحقیق	۳
۱-۱-۸- اهداف و دستاوردهای مورد انتظار از تحقیق	۴
۱-۲- مفاهیم	۵
۱-۲-۱- باور	۵
۱-۲-۲- مفهوم باور دینی	۵
۱-۲-۳- مفهوم آسیب شناسی	۵
۱-۲-۴- مفهوم تضعیف و آسیب شناسی باور دینی	۵

- ۵ ۱-۲-۵- مفهوم آسیب شناسی مهدویت
- ۶ ۱-۲-۶- مفهوم جامعه
- ۶ ۱-۲-۷- مفهوم جامعه منتظر
- ۶ ۱-۲-۸- مفهوم انتظار
- ۶ ۱-۲-۹- توقیت
- ۷ ۱-۲-۱۰- مفهوم یهود
- ۷ ۱-۲-۱۱- مفهوم مسیح
- ۸ ۱-۲-۱۲- مفهوم اسلام

فصل دوم: باور دینی مهدویت در ادیان توحیدی

- ۱۰ ۲-۱- باور به موعود در دین یهود
- ۱۰ ۲-۱-۱- آخرالزمان و امید به منجی در دین یهود
- ۱۱ ۲-۱-۲- موعود در منابع یهود
- ۱۲ ۲-۱-۳- موعود یهود یا ماشیح
- ۱۲ ۲-۱-۴- ویژگی های ماشیح
- ۱۳ ۲-۱-۱۵- پیامدهای موعود باوری در یهود
- ۱۴ ۲-۲- باور به موعود در دین مسیح
- ۱۴ ۲-۲-۱- آخرالزمان و امید به منجی در دین مسیح

۴-۲-۴- بررسی روایات و سخنان تاریخی در منابع اسلامی

برای رشد فرهنگ مهدویت و مفهوم انتظار لازم است به تبیین روایات در منابع مهم اعتقادی و اسلامی بپردازیم. اگر موضوع مهدویت درست ارائه نشود سبب گریز اشخاص از این مسأله می شود و مردم باور عمیق خود را نسبت به امام عصر از دست خواهند داد. افرادی امام عصر را شخصیتی افسانه ای مطرح کرده اند در حالی که ایشان بنا بر اعتقاد شیعیان در میان ما زندگی می کنند و نسبت به ما آگاهی و اشراف دارند. تصویر نادرست ارائه شده به این خاطر است که روایات در دست در این باره به درستی ارائه نشده و گزافه گویی به آن ها ملحق شده است. باید کوشش کنیم که موارد نامعقول و متناقضی را بیان نکنیم و با استفاده از روایات چهره ای معقول، مهربان و روزآمد از آن حضرت ارائه کنیم.^۱

۴-۲-۵- ایجاد کرسی مهدی شناسی

در مکان های آموزشی از جمله حوزه و دانشگاه می توان نشست هایی برگزار کرد که فرهنگ مهدویت توسعه داده شود. به جای شناخت دانشمندان جهان، پیامبر و امامان (علیهم السلام) را که اثر بیشتر در شکل گیری تمدن داشته اند بشناسیم. پس لازم است که در حوزه های علمیه، همانند بسیاری از مباحث نظری به بحث های گسترده پیرامون مهدویت پرداخته شود. واضح است که اهمیت آب قلیل که در درس خارج مدت ها به آن پرداخته می شود کمتر از امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می باشد.^۲ پس باید بحث و بررسی پیرامون مهدویت افزایش یابد. با شفاف سازی پیرامون مهدویت و شخصیت امام (ع) افراد خسته و بهت زده که از همه جا رانده شده اند و به دنبال نجات دهنده ای هستند را از سرگردانی به سوی هدف واحدی سوق می دهیم.

در کتاب نگین آفرینش که پژوهشی عمیق درباره ی امام عصر و حکومت ایشان در همه ی ابعاد انجام داده، اقداماتی را جهت مقابله با مهدی ستیزان ارائه کرده که اشاره کوتاهی به آن ها می کنیم:

۱ - همان، ص ۱۴۹ و ۱۴۸.

۲ - همان، ص ۱۵۰-۱۴۹.

۳-۴- مقابله با مهدی ستیزان

۱-۳-۴- معرفت افزایی و جهل زدایی

مؤمنان باید در سطوح مختلف جامعه آگاهی داده شوند و علما با پشتیبانی نظام و با استفاده از امکانات موجود، معرفت به امام عصر و مسائل گوناگون مهدوی از قبیل ولادت حضرت، غیبت و انتظار را تقویت کنند و سؤالات و شبهات مردم را پاسخگو باشند.

۲-۳-۴- افشاگری درباره مهدی ستیزان

برای خنثی کردن تلاش ناجوانمردانه ی دشمن در تخریب و تحریف آموزه ی مهدویت لازم است حرکت ضد الهی و انسانی آن ها برای توده ی مردم و جوانان بیان شود.

۳-۴- تقویت هویت مکتبی و شیعی

لازم است که هویت شیعی جوانان با بیان استدلالی مبانی مذهب شیعه تقویت شود و زیرساخت های اعتقاد به امامت آن بزرگوار محکم شود.^۱

۱ - محمدامین بالادستیان، نگین آفرینش، جلد دوم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود، چاپ چهارم، قم، ۱۳۹۲، ص ۱۶۷-۱۶۵.

نتیجه گیری و پیشنهادات

به طور کلی می توان گفت که باور مهدویت تحت هر لفظی در همه ادیان مورد قبول است و تمام جوامع منتظر ظهور منجی آخرالزمان هستند اما با توجه به طولانی شدن زمان غیبت در اسلام و انتظار برای سایر ادیان و عوامل فردی و اجتماعی - فرهنگی مختلف همگی و سبب تضعیف این باور گشته اند. پی آمدهای منفی چون مدعیان دروغین، یأس و ناامیدی بشر، ترک وظایف و تکالیف انتظار را در پی داشته است که در برابر آن می توان با معرفی چهره حقیقی منجی و ایجاد کرسی های مهدی باوری بتوان به احیا این باور پرداخت.

آنچه که در این تحقیق بیان شده هرچند که مختصر است می توان آن را به عنوان موضوعاتی برای تحقیقات تخصصی استفاده کرد. و با ایجاد کرسی های مهدی اندیشی در مدارس و بیان مطالب معتبر در مورد حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چهره واقعی ایشان را به نسل نوپای امروز معرفی کرد تا در برابر شبهات مرتبط با منجی آخرالزمان ضعیف و منفعل نباشند.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه
۳. ابن جوزی، سبط (۱۴۲۶ ق)، تذکرالخلوص، قم، مجتمع جهانی اهل بیت.
۴. ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۴۰۸ ق) لسان العرب، چاپ اول، دارالاحیاء التراث العربی.
۵. انوری، حسن (۱۳۸۱) فرهنگ بزرگ سخن، چاپ اول، تهران، انتشارات سخن.
۶. بالادستیان، محمدامین (۱۳۹۲) نگین آفرینش، جلد دوم، چاپ چهارم، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی (عج).
۷. جوانشیر، موسی (۱۳۹۱) موعود در آیین مسیحیت و اسلام، جلد اول، قم، مؤسسه بنیاد فرهنگی مهدی موعود (عج).
۸. حرعاملی، محمد بن حسن (۱۳۷۸)، وسایل الشیعه، قم، مؤسسه آل بیت علیهم السلام.
۹. شاکری زواردهی، روح الله (۱۳۹۱) منجی در ادیان، چاپ سوم، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی (عج)
۱۰. صدوق، کمال الدین، (بی تا) کمال الدین و تمام النعمه، قم، جامعه مدرسین.
۱۱. صمدی، قنبرعلی (۱۳۹۳)، آخرین منجی (شناخت نامه امام مهدی (عج) ویژه ائمه جمعه و مدیران)، چاپ اول، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی (عج).
۱۲. عطایی، محمدرضا (۱۳۷۹) ترجمه تذکرالخلوص، آستان قدس رضوی.
۱۳. قندوزی، سلیمان بن ابراهیم (۱۳۰۲ ق) قم، ینابیع الموده لذوی القربی، منضمه الاوقاف و الشؤون الخیریة.
۱۴. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۸۱ ش) اصول کافی، تهران، چاپ اسلامیة.
۱۵. مالکی، امید (۱۳۸۲) فرهنگ فارسی فرهیخته، چاپ دوم، تهران: انتشارات بدیهه
۱۶. محمدی، محمدحسین (۱۳۹۰) آخرالزمان در ادیان ابراهیمی، چاپ دوم، قم، بنیاد مهدی موعود (عج).

۱۷. معین، محمد (۱۳۸۷) فرهنگ فارسی معین، چاپ اول، تهران، انتشارات فرهنگ نما با همکاری انتشارات کتاب آراد.

۱۸. موسوی گیلانی، سیدرضی (۱۳۸۷) دکترین مهدویت، چاپ سوم، تهران، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود
 ۱۹. میرتبار، سید محمد (۱۳۹۰) آسیب شناسی جامعه منتظر، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود مرکز تخصصی مهدویت.

۲۰. ناظم زاده قمی، سید علی اصغر (۱۳۷۵) جلوه های حکمت، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.

۲۱. نوری، حسین (۱۴۰۷ ق) مستدرک الوسائل، چ اول، بیروت، آل البيت عليهم السلام.